

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล ตำบลนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม สามารถนำเสนอสรุป อภิปรายผล และมี ข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.07 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุดสามอันดับแรก คือ ข้อ 1 ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาปัญหาและสำรวจความต้องการของหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ข้อ 2 ท่านได้ร่วมคิด ได้ร่วมพูดคุย หรือวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และข้อ 4 ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสารการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ตามลำดับ

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล/หาสาเหตุของปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากมีค่าเฉลี่ย 3.97 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุดสามอันดับแรก คือ ข้อ 1 ท่านเข้าร่วมประชุม เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา

ในหมู่บ้าน ข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดของปัญหาในหมู่บ้าน และข้อ 3 ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน ตามลำดับ

ด้านการร่วมกำหนดโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุดสามอันดับแรก คือ ข้อ 6 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณของโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่น ข้อ 5 ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อเห็นชอบ โครงการ/กิจกรรมของหมู่บ้าน และข้อ 1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุดสามอันดับแรก คือ ข้อ 4 มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของ อบต. ที่ เข้ามาดำเนินการในหมู่บ้าน ข้อ 2 มีส่วนร่วมในประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และข้อ 6 ท่านเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงานของ อบต. ตามลำดับ

ด้านการติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมีส่วนร่วมมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุดสามอันดับแรก คือ ข้อ 4 ท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและทบทวนแผนพัฒนา ข้อ 5 ท่านได้สอบถามความก้าวหน้าของโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาท้องถิ่นจากผู้ปฏิบัติงาน ในองค์การบริหารส่วนตำบล และข้อ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามตำแหน่ง และหมู่บ้าน พบว่า ไม่แตกต่าง

3. ข้อเสนอแนะของประชาคมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำสามปีของเทศบาลตำบลนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งเมื่อเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อยสามารถเรียงลำดับ ได้ดังนี้ ประชาคมต้องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลตำบลนาควน ประชาคมต้องการมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม โครงการพัฒนาที่เทศบาลตำบลนาควนดำเนินการ เช่น การจัดจ้างก่อสร้างการจัดซื้อวัสดุ คุรุภัณฑ์ และประชาคมต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงานของเทศบาลตำบลนาควน

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งเมื่อเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อยสามารถเรียงลำดับ ได้ดังนี้ ประชาคมมีความต้องการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของเทศบาลตำบลนาควน ประชาคมต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการกำหนดนโยบายในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และประชาคมต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำพัฒนาชุมชน

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ ซึ่งเมื่อเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อยสามารถเรียงลำดับ ได้ดังนี้ ประชาคมมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการที่ต้องการให้บรรจุลงในแผนพัฒนาสามปี ประชาคมต้องการมีส่วนร่วมในการรับ การแต่งตั้ง / รับเชิญให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับแผนงานหรือ โครงการต่าง ๆ และประชาคมต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการรับงานจ้างเหมา โครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาล ตำบลนาควน ได้จัดทำ

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งเมื่อเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย สามารถเรียงลำดับ ได้ดังนี้ ประชาคมต้องการได้รับความสะดวกสบายจากการดำเนินงานโครงการ ด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ประชาคมต้องการมีส่วนร่วมเสนอขอรับการ สนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาลและได้รับการจัดสรรตามประสงค์ ประชาคมต้องการรับ ความรู้จากการฝึกอบรม ตามโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลนาควน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล ตำบลนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญควรแก่การนำมา อภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำกรมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ ในระดับมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เพราะว่า ประชาคมไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผล ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาควน อีกทั้งการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนาควน และการมีส่วนร่วมในการวางแผนไปปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีของเทศบาลตำบลนาควนได้เลย ซึ่งสาเหตุเหล่านี้เป็นสิ่งที่เทศบาลนาควนต้องเร่งเห็น ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลทันที เนื่องจากความคิดเห็นจากการประชามของหมู่บ้าน และประชาชนนั้นเกิดจากปัญหาที่พบจริง และ รู้จัดแนวทางการแก้ไขปัญหาได้จริง ดังนั้นเทศบาลตำบลนาควนจึงต้องเร่งเห็นความสำคัญดังกล่าว

เป็นอันดับแรกก่อนที่จะดำเนินการต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รามิต พัฒนมงคลเชษฐ (2545 : 73-75) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 390 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรกอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับรู้ข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร ลือสกุล (2547 : 98-101) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของเทศบาลตำบลในด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดจุดหมายและแนวทางการพัฒนาระยะยาว การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการ การจัดทำร่างแผนพัฒนา และการอนุมัติและประกาศใช้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ภูติกา (2550 : 102 - 105) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมาก ไปหาน้อยคือ ด้านการประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านกระบวนการตัดสินใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และด้านการมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์และสอดคล้องกันแนวคิดการมีส่วนร่วมของ ปรีชญา เวสารัชช์ (2528 : 35) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นครอบคลุมถึงการสร้าง โอกาสที่เอื้อ หรือเปิด โอกาสให้สมาชิกทุกคนในสังคมได้ร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนา และทำให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลนาคูน อำเภอนาาคูน จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามตำแหน่ง และหมู่บ้าน ปรากฏผล ดังนี้

เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ไม่แตกต่างกัน เพราะว่า ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล และตัวแทนหมู่บ้าน เป็นบุคคลที่ประชาชนได้ทำการคัดเลือกมา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาาคูน ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา การตัดสินใจ การวางแผนงานปฏิบัติงาน และวิเคราะห์ผลประโยชน์ที่ได้รับในการดำเนินกิจกรรมแต่ละโครงการ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น บุคคลดังกล่าวจึงไม่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์ภาวชัช ฦ เชียงใหม่ (2547 : 80-81) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทักษะและแนวคิดของสมาชิกประชาคมภาคประชาชน ส่วนใหญ่ได้แสดงทักษะและความคิดต่อบทบาทหน้าที่ของประชาคมในการดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลว่าเป็นการดำเนินงานที่สะท้อนถึงความต้องการของประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนตรงตามความจริง ตามที่ชุมชนต้องการ เนื่องจากองค์กรประชาคมเป็นเสมือนตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน ที่พร้อมจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทักษะและแนวคิดจากการสัมภาษณ์สมาชิกประชาคมโดยตำแหน่ง คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อบทบาทประชาคมในการดำเนินงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

จำแนกตามหมู่บ้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน เพราะว่า หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านอยู่ใกล้เคียงกัน และมีความเป็นอยู่เช่นกัน ดังนั้นในการความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลนาคูน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีนดา ธิรศิลาเวทย์ (2550 : 115-120) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

2.1 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในห้วงสามปี ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนา และด้านการจัดทำรายละเอียด โครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา

2.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของประชาคมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลนาดูน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

โดยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล คือ เทศบาลนาดูน ควรเร่งดำเนินการในเรื่องการประเมินผลหลักจากการดำเนินโครงการพัฒนาเทศบาลนาดูนแต่ละครั้ง เพื่อจะได้ทราบถึงความสำเร็จของโครงการ และประโยชน์ที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินงานแต่ละโครงการว่าประชาชนในเทศบาลมีความประทับใจต่อการดำเนินงานของเทศบาลนาดูน หรือไม่อย่างไร เพื่อจะทำให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาในแต่ละโครงการ รวมทั้งจะได้หาแนวทางแก้ไขได้ตรงตามความต้องการของประชาคม และประชาชนได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุกูล วัฒนาก (2548 : 77-80) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นรูปธรรมในการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะการเข้ามีส่วนร่วมรับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหาร ซึ่งจะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้กับประชาชนที่เข้าประชุม รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น และชี้แจงวิธีดำเนินการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ให้ประชาชนรับรู้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น รูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาดูน อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาขอเสนอข้อแนะนำในการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 เทศบาลตำบลนาดูน ควรให้ความสำคัญกับประชาคมในการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลตำบลนาดูน

ที่ดำเนินกิจกรรม โครงการที่เทศบาล ได้ดำเนินการ เช่น การจัดจ้างก่อสร้าง การจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อจะได้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นแนวทางในการหาวิธีในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาควน ได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นจากที่มีข้อเสนอแนะมีจำนวนมากที่สุดทางเทศบาลนาควน จึงต้องเร่งหาแนวทางแก้ไข โดยเร่งด่วนเพื่อให้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นลดน้อยลง และจะทำเทศบาลนาควนน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

1.2 เทศบาลตำบลนาควน ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมเพื่อเสนอปัญหา การตัดสินใจ และการวางแผนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล เนื่องจากประชาชนนั้นเป็นตัวแทนจากประชาชนภายในเขตเทศบาลตำบลนาควน ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง ดังนั้นจึงสมควรให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมเสนอปัญหาและตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาควนมากยิ่งขึ้น

1.3 เป็นข้อมูลให้หน่วยงานและคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลนาควนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบวิธีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในคราวต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม